

MODERN PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL TEACHING METHODS

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-80-8-2.31>

ДИДАКТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Васютина Т. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та методики початкового навчання
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова*

Лук'янченко О. М.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та методики початкового навчання
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
м. Київ, Україна*

Постановка проблеми. В контексті оновлених вимог до вчителя початкових класів та його трудових функцій, що відображені у Професійному стандарті «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018 р.) [4] особлива увага приділяється якості його підготовки, який має бути освіченим сам та вміти закласти в учнів основи для розвитку позитивної мотивації до навчання, творчого, критичного мислення, має сформувати вміння співпраці на засадах діалогу.

Упровадження Державного стандарту початкової освіти та Концепції НУШ вимагає від вчителя пошуку варіативних форм, методів і засобів навчання учнів, які би забезпечили ефективну реалізацію їх мети і головних завдань. Зазначимо, що великий дидактичний та виховний потенціал має музейна педагогіка, яка має на меті забезпечити належний рівень опанування майбутніми вчителями змістом Типових навчальних програм та уникнення поверховості і формалізму під час роботи.

Впродовж останніх десятиліть в глосарії педагогів увійшло поняття «музейна педагогіка», яку дослідники тлумачать як прикладну та науково-суспільну дисципліну, предметом вивчення якої є зміст, форми, методи та засоби організації освітнього процесу у музеї.

Використанню засобів музейної педагогіки в освітньому процесі навчальних закладів приділяється увага з боку багатьох вітчизняних та зарубіжних учених (М. Вовк, В. Гашкова, Г. Гогіберідзе, В. Бабарицької, О. Дудар, О. Мандебура, Я. Макарчук, Р. Маньковська, Б. Райкова, Т. Стручаєва О. Топилкота, М. Чесняк ін.).

Так, Б. Столяровим було розроблено модель музейно-педагогічного процесу, до структури якої входять: складові музейно-педагогічного процесу (музейне середовище, навколomuзейний простір, музейна будівля, експозиція, експонат, глядач, музейний педагог); форми музейно-педагогічного процесу (екскурсія, заняття в музейній аудиторії або студії, лекція); методологічна основа музейно-педагогічного процесу (діалог з пам'ятником, музейним педагогом, міжособистісний діалог учасників педагогічного процесу); принципи спілкування (партнерські відносини; інтерактивний; комплексний) [3].

Мета статті полягає у висвітленні дидактичних можливостей музейної педагогіки в процесі підготовки вчителів початкової школи та особливостей роботи з музейними експонатами у під час екскурсій.

Аналіз наукових досліджень та педагогічного досвіду дозволяє розглядати музей як модель багатомірного світу, де раціональне пізнання переплітається з чуттєвим, значно підсилюючи його дидактичний й виховний ефект.

До провідних методів музейної педагогіки належать реальні та віртуальні екскурсії. Зазначимо, що збагачення формами та методами музейної педагогіки процесу викладання загально-педагогічних та методичних навчальних дисциплін сприяє встановленню інтеграційних зв'язків, розширенню світогляду, формуванню тезаурусу майбутніх вчителів початкової школи, підвищенню їхньої пізнавальної активності та інтересу до навчання, заохочує їх до самоосвіти, адже за цих умов працювати на заняттях доводиться не з примусу, а з власного інтересу й бажання.

Влучне запровадження в освітній процес педагогічного закладу реальних екскурсій до музейних фондів різної спрямованості певного регіону унаочнює, демонструє різнобарв'я природного світу, розвиток і становлення країни, втілення певних досягнень суспільства в технічному розвитку, мистецтві, тощо.

Саме така форма освітнього процесу робить знання більш доступними для сприймання, а отже – й краще засвоюваними студентами.

Окреме місце в сучасній музейній педагогіці займають віртуальні екскурсії, увага до яких значно посилилась з упровадженням дистанційного навчання. Зокрема, Є. Александрова під віртуальною екскурсією розуміє «організаційну форму навчання, яка відрізняється

від реальної екскурсії віртуальним відображенням реально існуючих об'єктів (музеї, парки, вулиці міст, тощо) з метою створення умов для самостійного спостереження, збору необхідних фактів» [1, с. 22].

Як показав наш досвід, даний вид роботи уможливує відвідування найвідоміших музеїв світу як на заняттях так і в поза аудиторній діяльності. Входячи у віртуальний простір музею, студенти можуть за допомогою навігатора здійснювати прогулянку залами, переглядати експонати з близької відстані, оцінювати зміст і основну ідею експозицій, вивчати різні види і жанри мистецтва, досягнення людей у галузі науки і техніки, історичні знахідки та документи тощо [2].

Для з'ясування можливостей використання майбутніми вчителями початкової школи віртуальних екскурсій музеями у професійній діяльності, нами було проаналізовано можливості додатка Google Artsand Culture [6]. для навчання молодших школярів (табл. 1).

Таблиця 1

**Дидактичні можливості віртуальних екскурсій музеями світу
в роботі майбутнього вчителя початкових класів**

Музей	Що зацікавить учнів	На яких предметах можна використувати	Орієнтовні теми, при вивченні яких можуть використовуватись музейні експонати
German Museum of Tecnology, Berlin, German	Колекція винаходів, що демонструють історичні зв'язки з культурою і побутом	Я досліджую світ Дизайн і технології	Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини. Машини і механізми. Транспорт, історія розвитку. Професії людей у давнину і нині. Діяльність населення у різних країнах світу. Світ професій.
Bata Shoe Museum, Toronto, Canada	Колекція взуття	Літературне читання Дизайн і технології Мистецтво	Групова робота (створення реклами виставки за алгоритмом, аналіз впливу реклами на вчинки людей). Дизайнерське проектування Елементарна стилізація форм та оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва
MuMa, Le Havre, France	Колекція картин	Літературне читання Мистецтво	Завдання на образне уявлення побаченого; розвиток фантазії через взаємодію мистецтв Зображення графічними та живописними матеріалами

Guggenheim bilbao, Bilbao, Spain	Колекція сучасних творів мистецтва Інсталяція «The matter of time», Richard Serra	Літературне читання Мистецтво	Сприймання, аналіз, інтерпретація, рефлексія різних видів медіа-продукції: візуальної (текст, малюнок, фотографія); Сприймання творів різних видів мистецтва. Виразні засоби (елементи мови) різних видів мистецтва
American Museum of Natural History, New York, NY, USA	Колекції гірських порід, дорогоцінного каміння. Тварин (Whale model, hall of Ocean Life, Alex J. Rota)	Літературне читання Я досліджую світ	Рольові ігри: диктор, журналіст, розповсюджувач візуальної інформації. Земля – спільний дім для всіх людей. Уявні подорожі в інші країни Охорона природи
Galeria de Arte Urbana, Lisbon, Portugal	Колекція графіті The Modern Family. MR. DHEO Barcelos Rooster, FLIX	Математика Мистецтво	Кут. Види кутів: прямі, гострі, тупі. Створення різних конструкцій із геометричних фігур Виховні ситуації на основі творів мистецтва)
Science Museum, London, UK	Галерея «Атмосфера»	Я досліджую світ Мистецтво	Співробітництво людей у питаннях збереження природи і життя. Охорона природи. Причиново-наслідкові зв'язки у природі. Проведення паралелей між явищами довкілля і художніми образами в різних видах мистецтва
CAFA Art Museum, China	Колекція творів мистецтва різних жанрів (Stroking the Cat, Xu Beihong)	Українська мова Мистецтво	Створення усних монологічних висловлень (розповідь, опис, міркування, есе) Знайомство з різновидами і жанрами образотворчого мистецтва
German Historical Museum, Berlin, German	Колекція історичних текстових та кіно-матеріалів	Літературне читання Мистецтво	Виконання творчих завдань на основі сприймання різних творів мистецтва). Екранні мистецтва

Висновки. Отже, музейна педагогіка при вмілому методичному керівництві та післяекскурсійній роботі з експонатами значно збагачує форми освітнього процесу з підготовки майбутніх вчителів-початківців; забезпечує розвиток у студентів здатності до критичного сприймання, аналізу, інтерпретації та рефлексії почутого і побаченого у

музеях; настановує їх до творчого втілення спостереженого у змісті пробних та залікових уроків; надає приклад впровадження музейної педагогіки у їх майбутню педагогічну роботу, що дозволить майбутнім вчителям повноцінно реалізовувати завдання освітніх галузей початкової школи та розвивати в учнів пізнавальний інтерес до освітнього процесу загалом.

Література:

1. Александрова Є.В. Віртуальна екскурсія як одна з ефективних форм організації навчального процесу. *Історія України*. 2010. № 10. С. 22–24.
2. Васютіна Т. М. Дидактичні можливості музейної педагогіки та віртуальних екскурсій у навчанні молодших школярів. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Випуск № 29, 2020. URL: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/29_2020/part_1/35.pdf
3. Столяров Б. А. Развитие визуальной культуры у учащихся в условиях музея. *Педагогика искусства*. 2015 № 3. С. 46–59 URL: http://www.art-education.ru/sites/default/files/journal_pdf/stolyarov_46-59
4. Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» від 10.08.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v114332-18/card3#Files>
5. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1 – 2 клас. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf>
6. GoogleArtsandCulture. <https://artsandculture.google.com/?hl=uk>